

a rendes bírósági ítélettel szemben is ott van a per-újítás lehetősége. A Kúria gyakorlata mellett szól nyilván az a szempont, hogy a fegyelmi határozattal az ügy nyugvópontra juttassék, mintegy záróköhöz jusson; de ha még a bírói ítélettel szemben is az anyagi igazság érdekében az újított per keretében meg van adva az újraevaló elbírálás lehetősége, az ügy lezártságának előnye nem ellensúlyozhatja az anyagi igazság elnyomásának, az anyagi igazság kideríthetése elé állított akadálynak igazságtalanságát.

B. S.

Katonatiszti nyugdíjból származó pénz előzetes elkötelezése. A Kúria P. III. 7541/930. sz. ítéletével (Jogi Hírlap 1931. 1191. sz.) eldöntött eset tényállása a következő: Nyugdíjazás előtt álló katonatiszt arra kötelezi magát, hogy menyasszonya kislánya javára folyószámlát fog nyittatni és majdani nyugdíjának — melynek összegszerű nagysága ekkor még ismeretlen — felére be fogja fizetni, hogy ez összeg a leány férjhezmenetelekor hozományként, avagy legkésőbb nagykorúsága elértekor kifizetessék. A tiszt ezután elveszi menyasszonyát, de csakhamar elválnak. A tiszt nem teljesíti vállalt kötelezettségét. Az anya, mint t. és t. gyám keresetét az elsőbíróság elutasítja, a tábla marasztal, de a Kúria az elsőfok ítéletét hagyja helyben azon indokolással, hogy az 1918:XXII. t.-c. 8. §. értelmében tiszt nyugdíjra harmadik személy jogot nem szerezhethet.

Ezen ítélet álláspontját nem oszthatom. Alperes nyugdíját nem terhelte meg, el nem zálogosította, nem engedményezte, azt a szerződés szerint is egészében felvehette s a nyugdíj csak a vállalt kötelezettség nagyságának meghatározójaként szerepel, melyért az adós minden lefoglalható vagyónával felel (nyugdíjával tehát éppen nem). Hogy a kötelezettség mérve a „nyugdíj” szó használatával határozott meg: lényegtelen.

Más szempontból: A nyugdíj kötelmi fogalom, mely mint kötelem, a kifizetéskor (élvezője kezéhez) per solutionem megszűnik. E perctől nincs nyugdíj, csak pénz, melyet a törvény fokozott védelme nem illet. Ez a pénz is arra való, hogy a nyugdíjas elköltse, akár real-contraktusokkal, akár előzetes obligálás után. Érzésem szerint a Kúria döntésének alapja nem is a dogmatikus meggondolás, mint inkább ama méltányossági szempont volt, hogy nem akarta álperest egy számára idegen gyermek javára fizetésre kötelezni, kinék anyjához azt már házassági kötelék sem fűzte.

Dr. Székely János.

Törvénykollízió munkaszerződésnél. A munkaszerződésre vonatkozóan nemcsak hazai jogunkban, hanem a külföldi joggyakorlatban is kevés nemzetközi magánjogi eset fordul elő. Érdekes szemügyre venni a Kúria egyik újabb határozatát, melynek indokolása ugyan egész rövid, a döntés maga azonban figyelmet érdemel: Külföldi munkaadó szolgáltatásban álló magyar ál-

kalmazott, aki a szolgálatot a munkaadó külföldi telepén teljesítette, munkaszerződésének megszűnésénél a szolgálati jogviszonyra, jelesül a felmondásra a Kúria a szolgálat teljesítésének helyén érvényes, tehát a külföldi jogot alkalmazta a magyar jog helyett. (C. II. 4864/1931. Jogi Hírlap. 1932. VIII. 21. 886.)

Mindenekelőtt egy negativum tűnik szembe: A Kúria ez esetben sem foglalkozik az akarat autonómiájának szerepével, amely a külföldi, különösen a francia joggyakorlatban annyi meddő vitát és kétes döntést eredményezett. Nem keresi, hogy mi volt a felek vélelmezett akarata, hogy milyen jogszabályt akartak volna alkalmazandónak tekinteni, ha erről a kérdésről is intézkedtek volna. Az akarat autonómiájának, helyesebben a felek szerződési szabadságának különben sem nyilna tág tér a munkaszerződést szabályozó legtöbb jogtételnél.

A külföldi joggyakorlat és az írók egy jó része nem veszi általában tekintetbe, hogy a munkaszerződés külön helyet foglal el a szerződéseknél előforduló törvénykollíziók között és mint általában a szerződésekre, a munkaszerződésre is vagy a *lex loci contractus*-t alkalmazza, vagy a *lex loci executionis*-t. Az utóbbi megoldás Savigny óta számos esetben a német joggyakorlaté. A *lex loci contractus* alkalmazása felé a francia joggyakorlat hajlik, történelmi előzmények és annak a megfontolásnak alapján, hogy a szerződéskötés helyének joga az, amit a felek valószínűen előre tekintetbe vettek volna, ha a szerződést valamelyik ország jogának alávetették volna. Különösen alkalmazza a francia bíró a *lex loci contractus*-t, ha semmilyen támpont sincs a felek akaratnyilvánításának ellenőrzésére és egyúttal a felek különböző honosságúak.

A munkaszerződésnél azonban más, sajátos szempontokra is kell ügyelni. Az a gondolat, mely szerint a törvény-kollízióknál nem lehet elvileg sem a *lex loci contractus*-t, sem a *lex loci executionis*-t alkalmazni, hanem mindig a kollízió eldöntésében leginkább érdekelt állam joga kell, hogy érvényesüljön, az a jog, amelynek alkalmazása a szóbanforgó jogszabály szociális és gazdasági céljának teljesítését leginkább érvényre juttatja (Pillet: *Traité pratique de droit international privé*. Sirey. 1924. T. II. p. 283.), a munkaszerződésnél önkénytelenül is a tiszta magánjogi elem háttérbe szorításához és a közjogi gondolat hangsúlyozásához vezet. Az „akarat autonómiájának” szerepe a kógens szabályok alkalmazásán megtörik. És ép a kógens szabályok nagy száma az, ami éles különbséget von a munkaszerződés és a többi, többé-kevésbé éles diszpozitív szabályokkal rendezett szerződéstípus között. (A szóbanforgó esetben is kógens szabály volt alkalmazandó: az 1910/1920. M. E. sz. r. 2. §-a.) A munkaszerződés magánjogi jellege elhalványodik a rendészeti természetű, közigazgatásjogi ízű szabályok elszaporodása folytán. A munkavállaló védelmét szolgáló, ugyan ma-

gánjogi, de kögens szabályok, amelyek a munkaszerződés tartamát, felbontásának módját, a munkabér védelmét stb. tárgyzák, mind a szerződési szabadság kötelmi jogi elvének háttérbe szorulására mutatnak. Ebből a „rendészeti” jellegből folyik a jogszabály területiális színezete: azaz a szolgálat teljesítési helyének joga alkalmazandó. Ezen a területen érvényesülő, a gazdasági és szociális életszínvonalat kifejező törvénynek kell a felek megegyezését áthatnia.

A munkaszerződés kvalifikációja jogunkban inkább a munkaadó és a munkavállaló között fennálló függőségi helyzetet, a munkaerő állandó igénybevételét hangsúlyozza, mint a munkaidővel arányos ellenszolgáltatásért való munka elvégzését. Ez a kvalifikáció is a teljesítés helye jogának alkalmazására mutat.

A munkavállaló, aki a felmondási időre járó fizetését követeli, a szerződésnek a munkaadó részéről való teljesítéséhez ragaszkodik. De nem ajánl fel viszonyosan, a maga részéről is teljesítést, amit pedig visszterhes szerződésnél tennie kellene. A szerződésszegésnek az az esete, amiről itt szó van, épp a munkaviszony sajátos természete miatt több egyszerű kötelemszegésnél: egyenesen tiltott cselekmény. Ha tehát a felmondási időre vonatkozó jogszabályok megsértését tiltott cselekménynek tekintjük, amely esetben a felmondási időre járó járandóság, mint törvényileg taksált kártérítés illeti meg a munkaadót, ugyancsak a fenti eredményhez jutunk: a kár elkövetés helyének joga, a *lex loci delicti* alkalmazandó, ez pedig a szolgálat teljesítése helyének jogával esik egybe. (Ez a konstrukció tétel jogilag egész határozottan áll a francia jogban, ahol az 1928. július 19.-i törvény a felmondás szabályainak megsértéséért kártérítést ad a munkavállalónak. V. ö. Rouast: *Les conflits de lois relatifs aux contrats de travail*. Mélanges Pillet. Sirey. 1929. T. 1. p. 211.)

A Kúria döntésének indokolása mindamellettt óvatosságra int. Áll ugyan az, hogy a felmondási idő szabályainak megszegésekor a szolgálat teljesítése helyén érvényes jogszabály az irányadó, veszélyes volna azonban kiterjeszteni a munkaadó és az alkalmazott közötti jogviszony egészére a szerződés teljesítése helyének jogát. A munkaszerződésnél előforduló törvénykollíziók minden egyes esete (a szerződés érvényessége, az időtartam határozottsága, stb.), (pl. a német polgári törvénykönyv 624. §-a szerint az öt évnél hosszabb időre kötött szerződést felmondással meg lehet szüntetni), külön-külön vizsgálódást igényelnek. Ha az esetek legtöbbszörében a *lex loci executionis* nyer is alkalmazást, mégis lehetséges más megoldás is: ugyanazon honosságú a munkaadó és a munkavállaló, a munkaadó külföldön végezteti el a munkát. (Pl. gépgyár gépet szállít külföldre és saját munkásaival szerelteti fel. A gyáros rendkívüli felmondási jogával akar élni, vagy a munkást baleset éri, stb.) A felek közös hazai jogának érvényrejtetése itt indokolt lehet.

Dr. Szántó Imre.